

Adamczyk, Danuta

"Prasa socjalistyczna w Polsce
1866-1918", Danuta Dębicka,
Krystyna Dolindowska, Warszawa
1982 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Prasy Polskiej 23/4, 101-102

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

R E C E N Z J E I O M Ó W I E N I A

Kwartalnik Historii Prasy Polskiej XXIII 4

PL ISSN 0137-2998

Danuta Dębnicka, Krystyna Dolindowska, *Prasa socjalistyczna w Polsce 1866—1918*. Katalog. Centralne Archiwum KC PZPR, Warszawa 1982, ss. 226 + 38 il.

Ukazał się nowy tom katalogu wydany przez Centralne Archiwum KC PZPR, informujący o zgromadzonych tam zbiorach, opracowany przez Danutę Dębnicką i Krystynę Dolindowską — autorki kilku innych tego rodzaju informatorów.

Katalog, którego tytuł brzmi *Prasa socjalistyczna w Polsce 1866—1918*, jest już siódmą, cenną ze względu na swe walory informacyjne, jak i formę ich prezentacji, pozycją z serii „Katalog Zbiorów Centralnego Archiwum KC PZPR”, a czwartą dotyczącą wydawnictw periodycznych. Z trzech poprzednio wydanych katalogów periodyków dwa obejmowały polską prasę rewolucyjną i socjalistyczną okresu międzywojennego, trzeci — polską prasę konspiracyjną z okresu II wojny światowej. Katalog D. Dębnickiej i K. Dolindowskiej *Prasa socjalistyczna w Polsce 1866—1918* przynosi informacje o zbiorach wydawnictw periodycznych, jakie ukazywały się na ziemiach polskich z inicjatywy partii socjalistycznych — zarówno polskich, jak i mniejszości narodowych. Rejestruje też prasę sympatyzującą z ruchem socjalistycznym oraz prasę socjalistyczną wydawaną przez ośrodki emigracyjne.

Autorki słusznie uczyniły uwzględniając w pracy również prasę socjalistyczną wydawaną przez ośrodki polonijne. Rozszerzyło to jednak znacznie zasięg terytorialny poza ten, jaki określony został w tytule katalogu, czyniąc go niezgodnym z zawartością. Jest to jedyny zarzut, jaki można postawić publikacji — potraktowanej przez autorki solidnie i rzetelnie, z wyraźnie widoczną troską o użytkownika, przejawiającą się w staraniach o dostarczenie mu możliwie najpełniejszej i wszechstronnej wiedzy o zasobach prasy socjalistycznej zgromadzonych w Archiwum.

Rejestr periodyków poprzedzony został obszernym wstępem zawierającym wiadomości dotyczące zawartości katalogu, układu, formy zapisu bibliograficznego i innych elementów informacyjnych. Wprowadza on odbiorcę w zgromadzone tu zbiory i pozwala na swobodne poruszanie się wśród nich.

Zbiory podzieliły autorki na trzy grupy, stosując kryterium językowe i związków ideowych. Pierwszą, najliczniej reprezentowaną, liczącą 370 pozycji, stanowi prasa polskiego ruchu socjalistycznego we wszystkich zaborach i na emigracji; drugą, znacznie mniejszą, liczącą 56 tytułów, stanowi prasa partii socjalistycznych mniejszości narodowych; trzecią, liczącą 87 tytułów — prasa sympatyzująca z ruchem bądź udzielająca swych łamów publicystom socjalistycznym.

Podporządkowane funkcji użyteczności jest opracowanie zbiorów od strony formalnej. Czasopisma w katalogu uszeregowane zostały w kolejności alfabetycznej tytułów i zaopatrzone w obszerną notę bibliograficzną poszerzoną o informację o technice wydawniczej, a jeśli w zbiorach brak oryginału — także o formie reprodukcji. Przy każdym tytule odnotowano stan posiadania zbiorów oraz numer inwentarzowy.

Walory informacyjne katalogu podnosi jeszcze zaopatrzenie każdego tytułu w bibliografię przedmiotową, dzięki czemu jest on pomocą wręcz niezbędną nie tylko

przy korzystaniu z zasobów Archiwum KC PZPR, ale i w pracy nad dziejami wydawnictw socjalistycznych.

Korzystanie z katalogu ułatwiają skorowidze. Jest ich pięć: alfabetyczne tytułów i nazwisk, rzeczowy, geograficzny i chronologiczny, z których dwa pierwsze, szczególnie przydatne, są opatrzone w dodatkowe informacje, jak skrót partii czy organizacji wydającej czasopismo, a przy nazwiskach osób — informacje o sprawowanej funkcji.

Katalog stanowi pozycję bardzo starannie przygotowaną i bardzo potrzebną, ułatwiającą korzystanie z zasobów archiwum. Żałować jedynie należy, że będzie on, podobnie jak poprzednio wydane pozycje tego typu, ze względu na sposób rozpowszechniania i brak szerszej informacji nie zawsze dostępny nawet w większych pozawarszawskich bibliotekach.

Danuta Adamczyk

Studia bibliologiczne, t. I: *Książka—czytelnik—recepcja*, pod red. Adama Jarosza, Katowice 1983, ss. 122. „Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach” nr 553.

W serii „Prac Naukowych Uniwersytetu Śląskiego” ukazał się pierwszy tom *Studiów bibliologicznych*, wydany staraniem Zakładu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego, będący swoistą wizytówką poszukiwań badawczych zatrudnionego w nim zespołu, który początek swój bierze z czasów istnienia w Katowicach Wyższej Szkoły Pedagogicznej. We wrześniu 1974 r. władze Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego uruchomiły studia bibliotekoznawcze, a powołany Zakład Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej w ramach Instytutu Literatury i Kultury Polskiej stał się placówką naukowo-dydaktyczną, zajmując się m.in. miejscem książki i prasy w komunikacji społecznej, problemami życia literackiego na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim.

Wśród różnych inicjatyw wydawniczych Zakładu znalazł się cykl *Studiów bibliologicznych*, których pierwszy tom zamierzam zarekomendować czytelnikom „Kwartalnika Historii Prasy Polskiej”. Czynię to w przekonaniu, iż niektóre zawarte w nim artykuły mogą wzbudzić zainteresowanie historyków prasy. Chodzi tu przede wszystkim o artykuły Teresy Lewandowskiej-Wilkoń *Pierwsze kalendarze książkowe w Zagłębiu Dąbrowskim* oraz Ireny Sochy *Zainteresowania czytelnicze młodzieży szkolnej w okresie międzywojennym w czasopiśmie uczniowskich Zagłębia Dąbrowskiego*. Nie oznacza to, że pozostałe publikacje: T. Aleksandrowicza (*Bibliofilskie zainteresowania Marka Tuliusza Cyncerona*), M. Pawłowiczowej (*Szymon Pistorius i jego dzieła...*), R. Ociecek (*O adresatach listów dedykacyjnych Samuela Twardowskiego*) i J. Ryby (*Jana Potockiego ekstrawagancje wydawnicze*) nie wnoszą interesujących i nowych informacji do obiegu naukowego. Bardziej jednak interesują historyka kultury i literatury, stąd szerzej o nich nie wspominam. Natomiast przy dwu pierwszych chciałbym się przez chwilę zatrzymać.

T. Lewandowska-Wilkoń podjęła się trudu ustalenia roli i miejsca kilku kalendarzy zagłębiowskich, dopełniających funkcje nielicznej jeszcze prasy w Zagłębiu w końcu XIX w. Dodać trzeba, że na ten temat dotąd niewiele było wiadomo, a przecież można odnotować znaczącą rolę kalendarzy w całym kompleksie przemian